

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις

Η Ελλάδα έχει επικυρώσει διάφορες συμβάσεις που καταδικάζουν τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων όπως, μεταξύ άλλων, την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (UDHR), τη σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW), τη σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CAT), τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (CRC), τη σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ECHR), και τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2010/C 83/02). Η Ελλάδα έχει υπογράψει επίσης τη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (CETS αριθ. 210).

Το ποινικό δίκαιο

Στην Ελλάδα ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων διώκεται δυνάμει των άρθρων 308, 309 και 310 του Ποινικού Κώδικα, που αφορούν αντίστοιχα τα ποινικά αδικήματα της απλής σωματικής βλάβης, της επικίνδυνης σωματικής βλάβης και της σωματικής βλάβης ανηλίκων. Δεν εφαρμόζεται η αρχή της εξωεδαφικής αρμοδιότητας και, ως εκ τούτου, ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων δεν τιμωρείται όταν διαπράττεται εκτός της επικράτειας της χώρας.

Η νομοθεσία για την προστασία των παιδιών

Το γενικό νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των παιδιών καλύπτει, κατά τα φαινόμενα, τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων ως μορφή παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών ή ως μορφή κακοποίησης τους. Ο νόμος 3625/2007 αφορά την κύρωση και την εφαρμογή του προαιρετικού πρωτοκόλλου στη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, εστιάζοντας στην εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την εμπορία παιδικών οργάνων. Επισημαίνεται πάντως ότι ο συγκεκριμένος νόμος προβλέπει την απαγόρευση της άσκησης σωματικής βίας κατά των παιδιών, γεγονός που επιτρέπει την

εφαρμογή του και σε περιπτώσεις ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων.

Η νομοθεσία για το άσυλο

Το άρθρο 11 του νόμου 3907/2011 περί ασύλου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα σε γυναίκες ή κορίτσια που έχουν υποστεί ή κινδυνεύουν να υποστούν ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων τους. Στο άρθρο 18 γίνεται αναφορά στα ευάλωτα άτομα (μεταξύ άλλων, γυναίκες και κορίτσια που έχουν υποστεί ή κινδυνεύουν να υποστούν ακρωτηριασμό των γεννητικών τους οργάνων), ενώ τα άρθρα 20 και 25 αφορούν τους ανήλικους αιτούντες άσυλο.

Η νομοθεσία για το επαγγελματικό απόρρητο

Δυνάμει της γενικής νομοθεσίας περί επαγγελματικού απόρρητου, και συγκεκριμένα του άρθρου 371 του Ποινικού Κώδικα και των άρθρων 57, 914 και 932 του Αστικού Κώδικα, στην Ελλάδα μπορούν

Σχετικά με τη μελέτη

Θέλοντας να συμβάλει στον εντοπισμό και στην κάλυψη των ελλείψεων κατά τη συλλογή δεδομένων και να στηρίξει την ανάπτυξη στρατηγικών καταπολέμησης του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων ανέθεσε την εκπόνηση της «Μελέτης χαρτογράφησης της τρέχουσας κατάστασης και των τάσεων όσον αφορά τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και την Κροατία». Η μελέτη ξεκίνησε κατόπιν αιτήματος της Viviane Reding, αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και εκπονήθηκε από το Διεθνές Κέντρο Αναπαραγωγικής Υγείας (ICRH) του Πανεπιστημίου της Γάνδης και την εταιρεία Yellow Window Management Consultants (θυγατρική της εταιρείας E.A.D.C. – Enthoven Associates Design Consultants).

Από τη βιβλιογραφική έρευνα στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και την Κροατία, καθώς και από τη διεξοδική έρευνα σε εννέα κράτη μέλη της ΕΕ προέκυψε η πρώτη συλλογή πληροφοριών και δεδομένων, νομικών πλαισίων και πλαισίων πολιτικής, παραγόντων, εργαλείων και μεθόδων σχετικά με τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων στην ΕΕ. Αναλύθηκαν και εξετάστηκαν συγκριτικά οι διάφορες εθνικές προσεγγίσεις που εφαρμόζονται στην ΕΕ για την καταπολέμηση του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, με σκοπό τον εντοπισμό πρακτικών που έχουν σημαντικές δυνατότητες σε επίπεδο πρόληψης, προστασίας, δίωξης, παροχής υπηρεσιών, συνεργασίας και συχνότητας του φαινομένου.

Περισσότερες πληροφορίες και αναφορές για τη μελέτη διατίθενται στον δικτυακό τόπο: www.eige.europa.eu

ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΩΡΑ	Μελέτες για τη συχνότητα των περιστατικών ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων	Χορήγηση ασύλου για λόγους σχετικούς με τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων	Ειδικές ποινικές διατάξεις για τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων	Εθνικό σχέδιο δράσης που καλύπτει τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων	Παρεμβάσεις προστασίας παιδιών για λόγους σχετικούς με τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων	Νοσοκομειακά/ιατρικά αρχεία σχετικά με τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων
ΒΕΛΓΙΟ	✓	✓	✓	✓		✓
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ						
ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ						
ΔΑΝΙΑ			✓	✓	✓	
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	✓	✓		✓	✓	
ΕΣΘΟΝΙΑ						
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	✓	✓	✓	✓		✓
ΕΛΛΑΔΑ				✓		
ΙΣΠΑΝΙΑ			✓	✓	✓	
ΓΑΛΛΙΑ	✓	✓		✓	✓	✓
ΚΡΟΑΤΙΑ			✓	✓		
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	✓	✓				
ΙΤΑΛΙΑ	✓	✓	✓	✓	✓	
ΚΥΠΡΟΣ			✓			
ΛΕΤΟΝΙΑ		✓				
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ		✓				
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ						
ΜΑΛΤΑ						
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	✓	✓		✓	✓	✓
ΑΥΣΤΡΙΑ		✓	✓	✓		
ΠΟΛΩΝΙΑ						
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ				✓		✓
ΡΟΥΜΑΝΙΑ		✓				
ΣΛΟΒΑΚΙΑ		✓				
ΣΛΟΒΕΝΙΑ		✓				
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ				✓	✓	
ΣΟΥΗΔΙΑ		✓	✓	✓	✓	✓
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Τι είναι ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων;

- Ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, γνωστός και ως αφαίρεση των γυναικείων γεννητικών οργάνων, είναι μια μορφή βίας που συνδέεται με το φύλο. Αναφέρεται σε όλες τις διαδικασίες που αφορούν μερική ή ολική αφαίρεση των εξωτερικών γυναικείων γεννητικών οργάνων ή άλλη βλάβη στα γυναικεία γεννητικά όργανα για μη ιατρικούς λόγους.
- Ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία των γυναικών βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, μπορεί μάλιστα να οδηγήσει ακόμη και στον θάνατο. Η πρακτική αυτή εφαρμόζεται για πολιτιστικούς και κοινωνικούς λόγους. Για τη δικαιολόγηση της εν λόγω πρακτικής χρησιμοποιούνται συνήθως επιχειρήματα θρησκευτικής φύσης, δεν επιβάλλεται όμως από καμία θρησκεία.
- Σύμφωνα με τη UNICEF, ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων εφαρμόζεται σε περισσότερες από 20 αφρικανικές χώρες που βρίσκονται μεταξύ της Σενεγάλης προς δυσμάς και της Σομαλίας προς ανατολάς.
- Αν και είναι δύσκολο να εκτιμηθεί με ακρίβεια η έκταση του φαινομένου, χιλιάδες γυναίκες και κορίτσια που διαμένουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πιθανό να έχουν υποστεί ή να κινδυνεύουν να υποστούν ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων τους.
- Τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν δεσμευθεί να καταπολεμήσουν τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, όπως προκύπτει από τη «Στρατηγική για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών (2010–2015)» της Επιτροπής. Το πρόγραμμα Daphne III έχει συμβάλει σημαντικά στη συμπεριληψη του ζητήματος του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων στην ημερήσια διάταξη αρκετών κρατών μελών της ΕΕ και στην παροχή οικονομικής στήριξης για την υλοποίηση διεθνικών έργων στον συγκεκριμένο τομέα.
- Όπως σαφώς αναφέρεται στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Ιουνίου 2012 σχετικά με τον τερματισμό του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, «οιαδήποτε μορφή ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων είναι επιβλαβής παραδοσιακή πρακτική που δεν είναι δυνατόν να θεωρείται μέρος μιας θρησκείας, αλλά είναι πράξη βίας κατά γυναικών και κοριτσιών που συνιστά παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους». Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλεί τα κράτη μέλη να αναλάβουν αποφασιστική δράση για την καταπολέμηση της παράνομης αυτής πρακτικής.

να αναφέρονται οι περιπτώσεις διεξαχθέντος ή σχεδιασθέντος ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων. Σύμφωνα με τις διατάξεις, για λόγους δημόσιου συμφέροντος ή για την εξυπηρέτηση του υπέρτατου συμφέροντος των παιδιών, οι επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της υγείας οφείλουν να αναφέρουν στην αστυνομία ή στις εθνικές υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την προστασία των παιδιών περιστατικά πιθανής σεξουαλικής ή άλλης κακοποίησης. Σε περίπτωση μη αναφοράς των ύποπτων περιστατικών προβλέπονται ποινικές ή αστικές κυρώσεις.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Ελλάδα είναι μία από τις οκτώ χώρες που έχουν αναπτύξει σχέδιο δράσης αποκλειστικά για την αντιμετώπιση του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων. Το «ελληνικό εθνικό σχέδιο δράσης για την πρόληψη και την εξάλειψη του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων» καταρτίστηκε το 2009, υπό τον συντονισμό του Ελληνοσουδανικού Συνδέσμου Φιλίας, στο πλαίσιο του έργου «Ανάπτυξη εθνικών σχεδίων δράσης κατά του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων στην ΕΕ» που αποτελεί μέρος του προγράμματος Daphne της ΕΕ. Συντάχθηκε από κοινοπραξία οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών χωρίς τη συμμετοχή εκπροσώπων της ελληνικής κυβέρνησης. Μεταξύ των σημαντικότερων προς υλοποίηση δράσεων που προέβλεπε το συγκεκριμένο σχέδιο δράσης ήταν η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σε επίπεδο κοινότητας, η εκπαίδευση και η ενδυνάμωση των ενδιαφερομένων σε επίπεδο κοινότητας (κυρίως

θρησκευτικών και κοινοτικών ηγετών), η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και η κατάρτιση των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας, η διερεύνηση νομικών μέσων για την προστασία των κοριτσιών δεύτερης γενιάς, και η δημιουργία τηλεφωνικής γραμμής πληροφόρησης και συμβουλευτικών υπηρεσιών στην Ελλάδα σχετικά με τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων. Ωστόσο, το εν λόγω σχέδιο δράσης δεν εγκρίθηκε από καμία αρχή ούτε ανατέθηκε σε κάποιον εκτελεστικό φορέα. Εκτός από το προαναφερθέν εθνικό σχέδιο δράσης που αφορά αποκλειστικά την αντιμετώπιση του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, μέσω του «εθνικού σχεδίου δράσης για τη δημόσια υγεία» εισήχθη το «εθνικό σχέδιο δράσης για την αναπαραγωγική και σεξουαλική υγεία 2008–2012», το οποίο αφορά τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα συναφή δικαιώματα. Περιλαμβάνει ειδική αναφορά στον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, ορίζοντας το δικαίωμα στην προστασία από τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων ως ένα από τα δώδεκα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα.

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ

Δεν υπάρχουν επαρκή αντιπροσωπευτικά στοιχεία στην Ελλάδα για τον αριθμό των γυναικών που έχουν υποστεί ακρωτηριασμό των γεννητικών τους οργάνων ή για τον αριθμό των κοριτσιών που κινδυνεύουν να υποστούν ακρωτηριασμό των γεννητικών τους οργάνων. Τα στοιχεία για τους μετανάστες που ελήφθησαν από την Ελληνική Στατιστική Αρχή δεν είναι αντιπροσωπευτικά λόγω του υψηλού αριθμού παράνομων μεταναστών που διαμένουν στην Ελλάδα. Παρότι εφαρμόζεται το εθνικό σχέδιο δράσης για τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων που καταρτίστηκε στο πλαίσιο της εκστρατείας για τη εξάλειψη του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων (Stop FGM) το 2007, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη συχνότητα των περιστατικών της συγκεκριμένης πρακτικής στη χώρα. Το 2006 δημοσιεύθηκαν τα αποτελέσματα έρευνας στην οποία μετείχαν 73 μαιευτήρες/γυναικολόγοι που εργάζονταν στο Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Αλεξάνδρα» και στο Γενικό Νοσοκομείο Καβάλας (Μακεδονία). Σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη, το 41 % των ιατρών είχαν εξετάσει τουλάχιστον 95 ενήλικες γυναίκες που είχαν υποστεί ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων τους. Σύμφωνα επίσης με τη μελέτη, το 2006 διέμεναν στην Ελλάδα 1 239 γυναίκες που είχαν υποστεί ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων τους, οι μισές εκ των οποίων διέμεναν στην Αθήνα.

Τα στοιχεία

- Το 2007 ξεκίνησε στην Ελλάδα η πρώτη εκστρατεία για την εξάλειψη του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων («Stop FGM in Greece»), με σκοπό την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και την καταπολέμηση της εν λόγω πρακτικής στη χώρα.
- Η Ελλάδα κατήρτισε το 2009 εθνικό σχέδιο δράσης κατά του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, το οποίο έχει πλέον λήξει. Το «εθνικό σχέδιο δράσης για την αναπαραγωγική και σεξουαλική υγεία 2008–2012» αναγνωρίζει την προστασία από τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων ως ένα από τα δώδεκα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα.
- Δεν υπάρχουν διαθέσιμα αντιπροσωπευτικά ή αξιόπιστα στοιχεία επί του παρόντος στην Ελλάδα για τη συχνότητα των περιστατικών της πρακτικής αυτής στη χώρα.
- Αρκετές οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών και ένας φορέας δημόσιας υγείας έχουν ενώσει τις δυνάμεις τους και συγκρότησαν μια συντονιστική επιτροπή για την εφαρμογή του ελληνικού εθνικού σχεδίου δράσης περί πρόληψης και εξάλειψης του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων.

Οι αριθμοί

- Σύμφωνα με μελέτη στην οποία μετείχαν μαιευτήρες και γυναικολόγοι, το 2006 διέμεναν στην Ελλάδα 1 239 γυναίκες που είχαν υποστεί ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων τους, οι μισές εκ των οποίων διέμεναν στην Αθήνα.

Τι είναι η βία που συνδέεται με το φύλο;

- Η βία που συνδέεται με το φύλο συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μορφή διάκρισης. Ορίζεται ως βία εις βάρος ενός ατόμου λόγω του φύλου του. Η βία που συνδέεται με το φύλο αντικατοπτρίζει και ενισχύει τις ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών, συνεπάγεται δε σωματικές, νοητικές και σεξουαλικές βλάβες. Μορφές βίας που συνδέονται με το φύλο είναι, μεταξύ άλλων, η ενδοοικογενειακή βία, ο βιασμός, η σεξουαλική παρενόχληση, η σεξουαλική βία κατά τη διάρκεια συρράξεων, ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, οι αναγκαστικοί γάμοι, η καταναγκαστική πορνεία, η αναγκαστική στέρωση, η θανάτωση θηλέων βρεφών και η προγεννητική επιλογή του φύλου.
- Στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Ισότητα των Φύλων (2011–2020), το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαιώνει την προσηλωσή του στην εκπλήρωση των επιδιώξεων της ΕΕ όσον αφορά την ισότητα των φύλων, όπως αναφέρονται στη συνθήκη. Συγκεκριμένα, δίδει έμφαση στην ανάγκη καταπολέμησης όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών ώστε να εξασφαλισθεί ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια απολαμβάνουν πλήρως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και, κατά συνέπεια, να επιτευχθεί η ισότητα των φύλων, με σκοπό την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.
- Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών της 26ης Νοεμβρίου 2009 ζητεί επιμόνως από τα κράτη μέλη να βελτιώσουν, μεταξύ άλλων, τις εθνικές νομοθεσίες και πολιτικές εναντίον κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών και ιδίως μέσω της ανάπτυξης εθνικών προγραμμάτων δράσης εναντίον της βίας κατά των γυναικών.
- Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών 2010–2015 δίδει έμφαση στη σημασία της καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών. Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης του 2009 τονίζει την ανάγκη παροχής ειδικής στήριξης και νομικής προστασίας στις γυναίκες που πέφτουν θύματα βίας λόγω του φύλου τους. Ακόμη, ο Χάρτης για τα δικαιώματα των γυναικών του 2010 προβλέπει την εφαρμογή ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού πλαισίου πολιτικής για την καταπολέμηση της βίας που συνδέεται με το φύλο, καθώς και την ενίσχυση των μέτρων εξάλειψης του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων και λοιπών πράξεων βίας.

Σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE)

Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων είναι το κέντρο γνώσης της ΕΕ για την ισότητα των φύλων.

Το EIGE στηρίζει τις προσπάθειες των υπευθύνων χάραξης πολιτικής και όλων των συναφών φορέων να εδραιώσουν στην πράξη την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών για όλους τους Ευρωπαίους και όχι μόνο, παρέχοντάς τους εξειδικευμένα εμπειρογνομosύνη, καθώς και συγκρίσιμες και αξιόπιστες πληροφορίες για την ισότητα των φύλων στην Ευρώπη.

Περισσότερες πληροφορίες: www.eige.europa.eu

Ούτε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων ούτε οποιοδήποτε άλλο άτομο που ενεργεί για λογαριασμό του φέρει ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα έκδοση.

www.eige.europa.eu

ISBN 978-92-9218-112-3
doi:10.2839/18245

ISBN 978-92-9218-112-3

Υπηρεσία Εκδόσεων

MH-31-12-935-EL-C